

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-624-9-32>

## WAR NARRATIVE: DEFINITION AND STRUCTURE

## НАРАТИВ ВІЙНИ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА СТРУКТУРА

**Hanzin V. V.**

*Instructor at the Department  
of English Philology,  
Vasyl Stefanyk Carpathian National  
University  
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

**Ганзін В. В.**

*асистент кафедри англійської  
філології,  
Карпатський національний  
університет імені Василя  
Стефаника  
м. Івано-Франківськ, Україна*

Сучасні збройні конфлікти відбуваються не тільки на полі битви, але й у серцях та умах її учасників. Тому їх часто називають “гібридними”. Сторони конфлікту намагаються завдати шкоду не тільки конвенційними засобами, але й за допомогою пропаганди, інформаційних та психологічних операцій. Головна їхня мета – вплив на свідомість цільової аудиторії.

Інформаційна складова російсько-української війни є свідченням того, наскільки серйозно сторони конфлікту та їхні союзники ставляться до впливу на цільові аудиторії. Реалізації цього впливу, які набувають різних мультимодальних форм, у побуті та медіа часто називають “наративами”. До прикладу, “російські / українські наративи”, які впливають на різні цільові аудиторії. Термін “наратив” походить від латинського слова “*narrare*” – “розповідати”, “пояснювати”. Звернімо увагу на те, що наратив у контексті гібридного / інформаційного впливу не є наративом в його класичному розумінні “оповідного тексту”, а є більш складною структурою на перетині розповіді, особливих методів комунікації та навіть пропаганди. Чим “наратив війни” відрізняється від інших наукових тлумачень терміна? Які його головні елементи? Чи можливо дати йому окреме визначення?

“Наратив” є терміном з безліччю тлумачень, адже зустрічається в багатьох гуманітарних науках. Дослідники наратології, науки про теорію оповіді, дають класичне визначення наративу як “оповідного дискурсу” [6, с. 28]. В. Лабов визначає наратив як “розповідь про минулі події, в якій порядок розповідних речень відповідає порядку подій, коли вони відбувалися” [8, с. 547]. Більш широкого значення наратив набуває в контексті “наративного повороту” – епістемологічного зсуву другої половини ХХ ст. У цей час наратив розглядають як спосіб мислення [4]. Широкого поширення також набувають поняття

“метанаративу” – історії, яка легітимізує знання та культурні практики, та “міні наративу” – меншій локальній історії, яка не претендує на глобальну легітимізацію [9].

В контексті політичної та воєнної комунікації наратив отримує ширше визначення у сфері стратегічних комунікацій, які визначаємо звертаючись до доктринальних документів НАТО [11, с. 3]: “функція командної групи, відповідальна за розуміння інформаційного середовища в усіх відповідних аудиторіях і, ґрунтуючись на цьому розумінні, використання всіх засобів комунікації – дій, зображень і слів – для належного інформування та впливу на ставлення і поведінку аудиторії за допомогою підходу, що ґрунтується на розповіді, з метою досягнення бажаного кінцевого результату”. Головну роль в досягненні цієї мети відіграє саме наратив, який фахівці НАТО [11, с. 28] визначають як “базове зображення ситуації, мети та завдання організації, виражене в сюжетній лінії (спільна лінія, що передається через окремі історії, образи або дії)”. Один з його підвидів, стратегічний наратив, є основою стратегічних комунікацій. А. Міскіммон та колеги [10, с. 3] подають наступне визначення стратегічного наративу: “засіб, за допомогою якого політичні актори конструюють спільне значення міжнародної політики, щоб формувати поведінку національних і міжнародних суб’єктів.”. А. Баровська [1] розглядає стратегічний наратив як сюжетну лінію, за допомогою якої можна зрозуміти причини, значення та перспективи перебування держави у стані війни. Аналізуючи роботи Б. Де Грааф та колег [5], Т. Квернбекк та О. Бьохансен підсумовують, що наратив війни, який у визначенні дослідників збігається з поняттям стратегічного наративу, є “екзистенційним та ідеологічним баченням того, чому “ми” повинні вступити у війну, покликане пояснити, чому, що і як відбувається в конфлікті, і виправдати це рішення” [7, с. 218].

Стратегічний наратив має особливу структуру. М. Орнатовські [12] виокремлює наступні ключові елементи: сторони конфлікту, визначення природи наративу, ставки, бажаний результат, засоби його досягнення та тривалість. Схожу структуру визначають й у НАТО та виокремлюють чотири головні стратегічні елементи [11]: поточний стан, обґрунтування, шлях, майбутній стан. Таким чином, стратегічний наратив ставить за мету пояснити причини знаходження тієї чи іншої держави в стані конфлікту.

Враховуючи те, що поняття наративу часто використовують в розрізі маніпулятивних засобів, яким стратегічний наратив в своєму класичному визначенні не є, варто звернути увагу на зв’язок стратегічних комунікацій та наративу з такими поняттями як пропаганда, інформаційні операції (ІО) та психологічні операції (ПсО). Фахівці

НАТО зазначають, що як ІО, так і ПсО є елементами стратегічних комунікацій. Д. Дубов [3, с. 14] вказує на “неоднозначний кордон”, який розділяє стратегічні комунікації та пропаганду, апелюючи як до їхньої схожості, пов’язаної з використанням ІО та ПсО, та однаковою метою – “впливом”, так і до відмінності, яка полягає у різних засобах подачі інформації. Наратив, стратегічний, чи будь-який інший, таким чином завжди буде тією чи іншою мірою інтегрований в систему пропаганди, ІО та ПсО. Ступінь цієї інтеграції визначити майже неможливо враховуючи їхній мілітарний та секретний характер.

Зважаючи на безліч підходів до наративу, доволі складну систему його інтеграції в сфері стратегічних комунікацій та певну обмеженість деяких з доступних визначень в контексті сучасних збройних конфліктів, з метою інтеграції вже наявних визначень та адаптації у контексті гуманітарних наук пропонуємо таке тлумачення терміну “наратив війни”: особливе мультимодальне повідомлення про війну, створене з метою впливу на цільову аудиторію [2, с. 13]. Мультимодальність пояснюємо тим, що подача інформації може здійснюватись не тільки через текст, але й за допомогою аудіовізуальних засобів. Виокремлюємо наступні структурні рівні наративу війни:

1. Макрорівень. На цьому рівні наратив війни розглядаємо як коротке повідомлення чи ідею, яку можна виразити реченням чи навіть словосполученням. Наратив війни має ознаки стратегічного наративу, адже слугує мотиваційною основою повідомлення. Однак якщо мета стратегічного наративу доволі вузька – пояснення залучення держави до збройного конфлікту, наратив війни розглядаємо у контексті ширшого впливу на цільову аудиторію.

2. Мезорівень. На цьому рівні наратив війни реалізується у ширшому форматі в залежності від медіуму його передачі. У текстовому форматі, до прикладу, це відбувається у формі дискурсивних структур. На мезорівні наратив війни отримує форму та структуру, в яких може реалізовуватись певна історія чи оповідь, яка залежить від мети наративу та засобів вираження.

3. Мікрорівень. На цьому рівні наратив війни розглядається через призму його найменших структур, які є предметом вивчення різних гуманітарних наук. Аналіз лінгвістичного аспекту на цьому рівні, до прикладу, приведе дослідника до детального аналізу речень, які є матерією дискурсу певного наративу війни, дискурсивних стратегій та їхніх мовних особливостей (прагматичних, когнітивних, семантичних тощо).

Надане визначення наративу війни та його базова рівнева модель можуть слугувати основою для міждисциплінарних досліджень у гуманітарних науках.

**Література:**

1. Баровська А. В. Стратегічні комунікації: досвід НАТО. *Стратегічні пріоритети*. 2015. № 1. Сс. 147–152.
2. Дойчик О. Я., Ганзін В. В. Наратив війни: визначення і структура (контекст сучасних збройних конфліктів). *Scientific Bulletin of Kherson State University Series Germanic Studies and Intercultural Communication*. 2025. № 1. С. 9–15. URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2025-1-2>
3. Дубов Д. В. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. *Стратегічні пріоритети. серія: політика*. 2016. № 4. Сс. 9–23.
4. Bruner J. S. Actual minds, possible worlds. Harvard University Press, 1986. 215 p. <https://doi.org/10.4159/9780674029019>
5. De Graaf B., Dimitriu G., Ringsmose J. (Eds.). Strategic narratives, public opinion and war: Winning domestic support for the Afghan War. London : Routledge, 2015. 380 p.
6. Genette G. Narrative discourse: an essay in method. Cornell University Press, 1980. 288 p.
7. Kvernbekk T., Bøe-Hansen O. How to win wars: the role of the war narrative. *Narration as argument. Argumentation Library*. Cham, 2017. Pp. 215–234. [https://doi.org/10.1007/978-3-319-56883-6\\_12](https://doi.org/10.1007/978-3-319-56883-6_12)
8. Labov, W. Oral narratives of personal experience. *Cambridge encyclopedia of the language sciences*. 2010. Pp. 546–548.
9. Lyotard J. F. The postmodern condition: a report on knowledge. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1984. 110 p.
10. Miskimmon, A., O'Loughlin, B., & Roselle, L. Forging the world: Strategic narratives and international relations. Royal Holloway. 2012. 16 p. Retrieved January 10, 2025, from [https://pureadmin.qub.ac.uk/ws/portalfiles/portal/147369822/Forging\\_the\\_World\\_Working\\_Paper\\_2012\\_Final.pdf](https://pureadmin.qub.ac.uk/ws/portalfiles/portal/147369822/Forging_the_World_Working_Paper_2012_Final.pdf)
11. NATO. *Allied Joint Doctrine for Strategic Communications (AJP-10) (Edition A, Version 1, UK Change 1)*. 2023. Retrieved January 6, 2025, from <https://www.gov.uk/government/publications/allied-joint-doctrine-for-strategic-communications-ajp-10>
12. Ornatoski C. M. Rhetoric goes to war: the evolution of the United States of America's narrative of the "War On Terror". *African Yearbook of Rhetoric*. 2012. Vol. 3, № 3. Pp. 65–74.